

Pristupanje Hrvatske Europskoj Bankovnoj uniji - Izgledi za budućnost

Kolovoz 2019

8. srpnja 2019. godine države članice Europskog tečajnog mehanizma (**ERM-II**) u okviru Euroskupine razgovarale su o pristupanju Hrvatske monetarnoj uniji. Hrvatski ministar financija i guverner Hrvatske narodne banke (Hrvatska narodna banka - (**HNB**)) utvrdili su sve detalje o namjeri pristupanja Hrvatske u pismu upućenom Euroskupini, Europskoj središnjoj banci (**ESB**) kao i ministrima financija Eurozone. Ovaj korak je korak prema cilju za Hrvatsku na putu ka pristupu Eurozoni. **Dentons Eurozone Hub** će zajedno sa hrvatskim lokalnim odvjetničkim uredima pružati podršku u pitanjima koja će se javljaju na tome putu.

Hrvatska se planira pridružiti europskom tečajnom mehanizmu II (**ERM-II**) i Bankovnoj uniji sredinom 2020. godine kako bi postala punopravna članica Eurozone već 2024. U pismu se opisuju mjere koje je Hrvatska poduzela radi ispunjenja maastrichtskih konvergencijskih kriterija, poput stabilnog deviznog tečaja i ispunjavanja zahtjeva Bankovne unije. Pismo također ukazuje na pozitivni razvoja javnih financija i javnog duga zemlje i uspješno sniženje stope nezaposlenosti. Uz navedeno, pismo opisuje i Akcijski plan koji sadrži planirane mjere koje Hrvatska treba provesti u okviru planiranog pristupanja ERM-II i Bankovnoj uniji. Mjere se među ostalim odnose na nadzor banaka, suradnju s ESB kao i prilagodbe važećih propisa i zakona koji uređuju predmetno područje.

Kao odgovor, ESB je u srpnju objavila svoje mišljenje o tadašnjem Prijedlogu Zakona o izmjenama Zakona o kreditnim institucijama (Zakon o izmjenama) koji je donio Hrvatski sabor 12. srpnja 2019. godine, a koji je stupio na snagu 1. kolovoza 2019. godine.

Nastavno, ESB je u kolovozu potvrdila da će u rujnu 2019. godine pokrenuti opsežnu procjenu kvalitete imovine (**AQR**) i testirati otpornost pet hrvatskih banaka na stres. Rezultati testiranja biti će objavljeni u svibnju 2020. godine. Rezultati testiranja vjerojatno neće samo utjecati na kreditne institucije pod nadzorom, već će imati širi utjecaj na postavljanje neposrednog nadzora. Očekuje se da će proces i metodologija, koji će se primijeniti na hrvatske kreditne institucije, biti istovjetni postupcima primijenjenim u Bugarskoj prilikom pristupanja ERM-II i Bankovnoj uniji.

Neposredni prelazak na blisku suradnju HNB-e i ESB-e predstavljati će za hrvatske kreditne institucije promjenu u nadzoru, neovisno o tome je su li aktivne samo u Eurozoni ili i izvan nje.

U velikom broju područja, uključujući i ona izvan višegodišnjih prioriteta nadzora u okviru ESB-SSM-a, ovakav pristup predstavljati će intenzivniju kontrolu nadzora, a osobito opsežniju provjeru i usmjerene tematske preglede izvan sveobuhvatne procjene, koju će ESB-SSM početi u pogledu hrvatskog bankarskog sektora.

Cjelovita procjena osigurava da sve kreditne institucije pod nadzorom mogu pružiti relevantne informacije regulatoru koji vrši nadzor, da su društva u osnovi stabilne, pouzdane te da imaju dovoljno načina i sredstava za identifikaciju problema i implementaciju potrebnih korektivnih mehanizama.

Područje nadzora na koje bi ESB mogla obratiti pažnju iz svoje perspektive regulatora kao i iz perspektive središnje banke je održivost poslovnog modela u odnosu na izloženosti prema otprilike 1.100 poduzeća u državnom vlasništvu obzirom da je ESB, u svezi s pristupanjem ERM-II istaknula da su ta javna poduzeća među najznačajnijima u nadolazećoj Europi (u smislu imovine u BDP-u). Iz tog razloga postoji zabrinutost zbog niske učinkovitosti. U dodatku ESB-SSM naglašava da će obratiti posebnu pažnju na mjere za sprečavanje pranja novca kao i na mjere za suzbijanja financijskog kriminala prema standardima koji se primjenjuju u Bankovnoj uniji.

O čemu se radi u Zakonu o izmjenama?

Zakon o izmjenama predlaže promjene hrvatskog Zakona o kreditnim institucijama, tj. implementaciju CRD IV u hrvatsko pravo, u skladu s uvjetima za uspostavljanje bliske suradnje između hrvatskih banaka i za sudjelovanje u ESB-SSM-u. Zakon o izmjenama i dopunama prenosi SSM Uredbu i SSM Okvirnu uredbu u hrvatsko pravo kako bi se ESB-i omogućilo izvršavanje zadataka u vezi sa bonitetnim nadzorom kreditnih institucija osnovanih u Hrvatskoj ili onih institucija koje djeluju u Hrvatskoj.

Prema Zakonu o izmjenama, po uspostavljanju bliske suradnje, ESB će izvršiti bonitetni nadzor kreditnih institucija osnovanih u Hrvatskoj. ESB će vršiti nadzor kako je definiran u članku 4. Uredbe o SSM-u te makroprudencijalni nadzor kako je određen u članku 5. Uredbe o SSM-u.

HNB će podlijevati svim pravnim aktima, smjernicama ili zahtjevima ESB-e. HNB će također donositi odluke u skladu sa uputama, zahtjevima ili smjernicama ESB-e kao i svim mjerama, koje je predložila ESB, a koje se odnose na kreditne institucije.

HNB će se prilikom utvrđivanja bliske suradnje uzdignuti na položaj usporediv sa svim ostalim nadležnim tijelima Bankovne unije u drugim zemljama članicama Eurozone. Odgovarajući zajednički nadzorni timovi ESB-e biti će uspostavljeni ili izmijenjeni radi procijene pokrića hrvatskih društava. Ti timovi trebali bi djelovati na područjima, odnosno u zemljama Eurozone različitim od zemlje sjedišta Institucija Bankovne unije pod nadzorom (**BUSI**).

Za potrebe sveobuhvatne procjene, ESB ili bilo koja osoba ovlaštena od strane ESB-e, može:

- zatražiti od kreditnih institucija dostavljanje relevantne dokumentacije;
- pregledati knjige i dokumentaciju kreditnih institucija, te pribaviti kopije relevantnih dokumenata;
- zatražiti pismena i usmena objašnjenja od kreditnih institucija kao i njihovih zaposlenih;
- u svrhu prikupljanja informacija, intervjuirati bilo koju osobu za koju se smatra da posjeduje relevantne podatke, pod uvjetom da ta osoba da svoj izričiti pristanak.

Obveze HNB-e i postupak raskida bliske suradnje

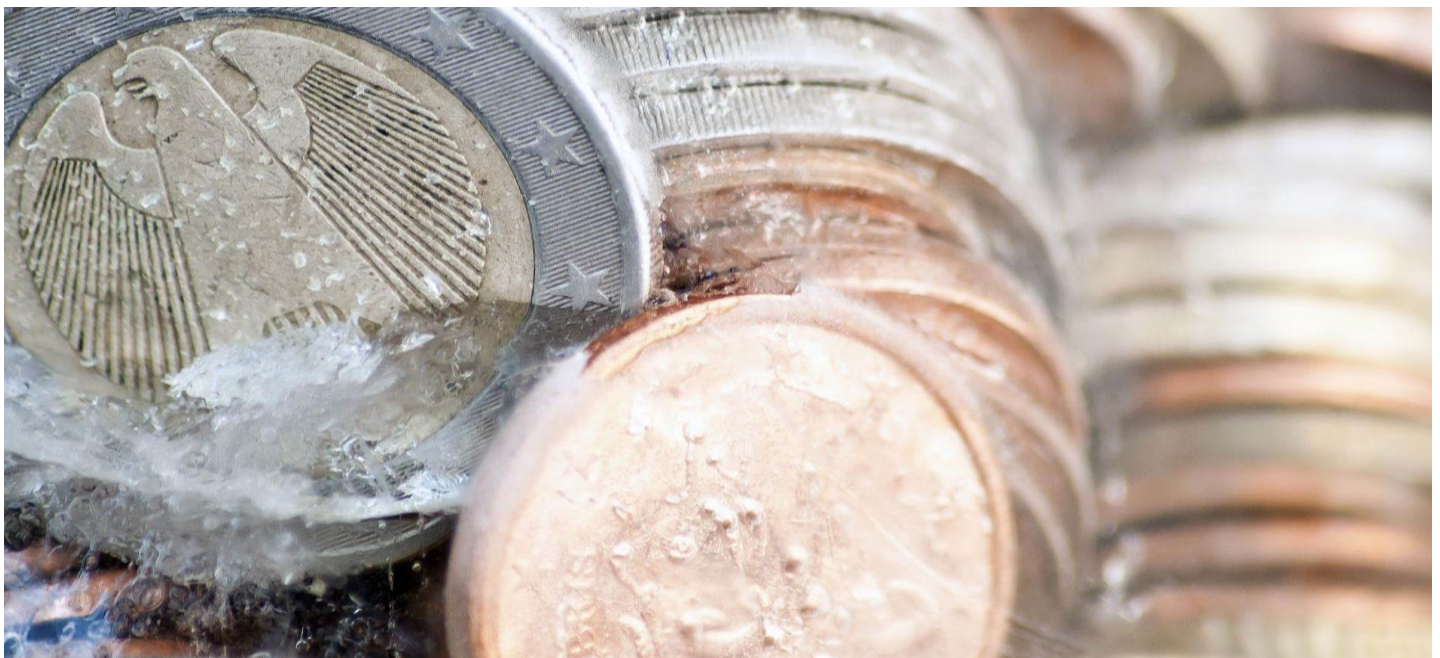
Zakon o izmjenama dodatno uređuje postupak raskida bliske suradnje u slučaju da je raskid pokrenut prema članku 7. stavku 8. Uredbe o SSM-u. prema citiranom članku država čija valuta nije euro može od ESB-e zatražiti raskid bliske suradnje ukoliko se ne slaže sa odlukom ESB-e.

Zakon o izmjenama predviđa da se u slučaju okončanja bliske suradnje, pravni akti ESB-e usvojeni u skladu sa SSM Uredbom prestaju primjenjivati u Republici Hrvatskoj.

Punopravna nadležnost Bankovne unije

Jednom kad Hrvatska postane punopravna članica Bankovne unije, HNB će postati punopravni sudionik u SSM-u i imati svoje mjesto u Upravnom vijeću ESB-e. U okviru bliske suradnje HNB može izraziti neslaganje samo s odlukama ESB-e koje je izdao Nadzorni odbor.

Dodatno, u sklopu Bankovne unije, Hrvatska će imati na raspolaganju drugi stup Bankovne unije i jedinstven sanacijski mehanizam (**SRM**). SRM je središnja institucija za sanaciju banaka, koja osigurava uredno restrukturiranje posrnutih banaka od strane sanacijskog tijela, odnosno u slučajevima kada banka propada ili će vjerojatno propasti. SRM uključuje Jedinstveni sanacijski odbor (**SRB**) i Jedinstveni fond za sanaciju (**SRF**). SRB i SRF zajedno nastoje osigurati urednu sanaciju posrnutih banaka uz minimalne troškove za porezne obveznike i realno gospodarstvo. Kako bi se osiguralo minimalno opterećenje poreznih obveznika i realnog gospodarstva SRM financira bankarski sektor.

Ključni prioriteti nadzora ESB-SSM-a

- Strateško upravljanje, usklađenost i upravljačka kultura i opravdanja za odluke;
- Smanjivanje loših kredita i izloženosti (**NPL**) i ublažavanje kretanja na tržištima nekretnina;
- Priprema za prijelaz na IBOR i usklađenost s Uredbom o referentnim vrijednostima;
- Ponovno određivanje rizika na financijskim tržištima (ICAAP / ILAAP spremnost + TRIM) kao i testiranje otpornosti na manjak likvidnosti (LIST 2019);
- Nedolično ponašanje u Institucijama Bankovne unije pod nadzorom (**BUSI**); i
- Cyber kriminal, IT prekidi i FinTech razarači.

Ključne mjere koje hrvatske kreditne institucije mogu poduzeti za pripremu

- Provesti analizu neusklađenosti na „strateškom usmjeravanju” u lokalnim operativnim/ poslovnim jedinicama u odnosu na dosezanja "spremnosti za Bankovnu uniju" i Ciljni operativni model (**TOM**) kao i nasljeđe i nove transakcije (nadzorna očekivanja ESB-e od novih proizvoda/ postupka za odobrenje transakcije). BUSI aktivne u Hrvatskoj, a imaju sjedište u Bankovnoj uniji neće uspjeti u procesu jednostavnog uvođenja TOM u Bankovnoj uniji u Hrvatskoj. Niti će ih ESB-SSM prihvatiti niti Jedinstveni sanacijski odbor kao dio procesa oporavka i sanacije;
- Pregledati razinu NPL i početi slijediti pravila o EU i ESB NPL, oba zasnovana na portfelju, kao i na radnim jedinicama namijenjenim za NPL;

Pregled sljedećih ključnih područja i opravdanja za odluke kako se uklapa sa Sklonošću preuzimanja rizika i Okvirnim rizikom i kontrolom:

- standardi kreditiranja (unutarnja politika te postupci i klijenti, suočeni sa sporazumima - pozajmljivanjem i sigurnošću) pri nastanku i kroz životni vijek;
- kontrola kvalitete Okvirnih sklonosti preuzimanja rizika i Izjave o sklonosti preuzimanja rizika, Postupak procjene adekvatnosti internog kapitala (**ICAAP**) i Postupak procjene adekvatnosti interne likvidnosti (**ILAAP**);
- održivost cjelokupne kulture i poslovnog modela, uključujući snagu i elastičnost upravljačke funkcije i relevantnih ublažavanja rizika kao mjere u obliku dokumenata (pravilnici, procedure i ključni principi rada) kao i mjere koje nisu usmjerene na dokumente kao što su na primjer automatizirano praćenje i izvještavanje;
- Provođenje periodičnih testiranja i prikriivanja neograničenih kreditnih modela, pravila i procesa nastanka kako bi se osiguralo da odgovaraju svrsi, uključujući veličinu, složenost, izloženost riziku i tržišna očekivanja u okviru poslovnog modela banke; I
- Procjena prikladnosti i primjerenosti upravljačke informacije predstavljene upravljačkoj, rizik i nadzornoj funkciji kao i izvršnoj funkciji za osiguranje poštivanja Okvira sklonosti preuzimanja rizika, zahtjeva izvješćivanja i sveukupnog strateškog upravljanja.